

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2023/1506-2/FD V 3/MIHA

31.08.2023

Vedrørende spørsmål om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverket

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 10. august 2023 til statsministeren og til statsministerens svar av i dag. Jeg er bedt om å svare for Forsvarsdepartementets vedkommende på spørsmålene 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 og 16.

Svar på komitéens spørsmål

1. Komiteen ber om at Statsministerens kontor på vegne av samtlige departementer informerer komiteen om departementenes respektive rutiner for praktisering av habilitetsreglene.

Ved utnevning av nye statsråder og øvrig politisk ledelse i Forsvarsdepartementet, gjennomfører departementsråden en individuell samtale med disse hvor regelverk og ansvar påpekes. Samtalen omhandler blant annet en gjennomgang av tidligere arbeidsforhold og personlige relasjoner, og hvorvidt disse forholdene kan innebære habilitetsmessige utfordringer sett opp mot departementets ansvarsområder.

I tillegg er det en løpende dialog mellom meg og departementsråden for å sikre at eventuelle habilitetsutfordringer avdekkes og vurderes. Samtidig vil jeg påpeke at jeg og øvrig politisk ledelse til enhver tid selv er ansvarlige for å ivareta vår egen habilitet. Departementsråden har også en løpende dialog med de respektive ekspedisjonssjefene i departementet for å sikre bevissthet om eventuelle habilitetsutfordringer, både i den generelle saksbehandlingen innenfor departementets ansvarsområder og i forbindelse med budsjettprosesser.

5. Komiteen understreker at Stortinget har vedtatt i lov at det er hver tjenesteperson som har ansvar for egen habilitet. Har departementene rutiner for å gjennomgå egne budsjetter og andre relevante saksporteføljer for å fange opp saksbehandling som kan bli berørt når en ny

statsråd har hatt innledende samtale med departementsråden og gått gjennom mulige habilitetsutfordringer?

De identifiserte forholdene som fremkommer i samtalen mellom departementsråden og nye statsråder følges opp og håndteres i daglig arbeid og beslutningsprosesser. Dersom det er behov for å gjøre nærmere vurderinger av habilitetsspørsmålet, kan jeg be departementets eget juridiske kompetansemiljø om bistand til å gjøre en habilitetsvurdering. Jeg kan også anmode om at sakene sendes til Lovavdelingen for uttalelse.

Dersom det avdekkes konkrete saksområder eller pågående saker hvor det foreligger inhabilitet eller hvor det kan være tvil om dette, benyttes settestatsråd når beslutningen skal fattes. I slike saker vil embetsverket påse at verken jeg eller øvrige politiske ledelse i departementet, blir involvert i saksbehandlingen. I de tilfeller hvor statssekretæren er inhabil, eller hvor det kan være tvil om dette, vil statssekretæren holdes utenfor saksbehandlingen.

7. Komiteen ber om at Statsministerens kontor samler inn og oversendes en oversikt over eventuelle endringer i departementenes rutiner fra 2017 til i dag for å ivareta habilitetsreglene.

Det har ikke vært endringer i Forsvarsdepartementets praktisering av habilitetsregelverket siden 2017.

8. Komiteen ber om en fullstendig liste over beslutninger som statsråder har fattet eller deltatt i, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.

Jeg har ikke vært involvert i noen konkrete saker i departementet hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet, og er heller ikke kjent med at jeg har vært inhabil i saker som jeg har behandlet som medlem av regjeringen.

9. Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber om å få en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt i regjeringen fra den tiltrådte til dags dato. Det bes opplyst om hvilken dato vurdering ble forespurt og eventuelt når det er bedt om en tilleggsvurdering.

I slutten av oktober 2021 ba daværende forsvarsminister Odd Roger Enoksen om bistand fra embetsverket til å gjøre en habilitetsvurdering knyttet til Forsvarsdepartementets involvering i prosessen med frigjøring av areal på Andøya flystasjon til næringsvirksomhet. I brev av 19. november 2021 anmodet departementet Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, om å gjøre en habilitetsvurdering. Lovavdelingen konkluderte 18. januar 2022. Vurderingen til lovavdelingen er publisert på regjeringen.no.

I slutten av desember 2021 ba i tillegg daværende statssekretær Bent-Joacim Bentzen om bistand fra embetsverket til å gjøre en habilitetsvurdering knyttet til saken om variable tillegg og pensjon. Bakgrunnen for vurderingen var at Bentzen hadde tidligere vært fast tilsatt i

Forsvaret. Basert på embetsverkets vurdering var statssekretær Bentzens konklusjon at han ikke var inhabil til å behandle saken om variable tillegg og pensjon.

I slutten av juli 2023 ba jeg embetsverket om bistand til å vurdere om mitt tidligere eierskap i NTS AS hadde noen betydning for min habilitet ved regjeringens behandling av saker som omhandlet havbruksnæringen. Basert på embetsverkets vurdering var min konklusjon at dette tidligere eierskapet ikke påvirket min habilitet.

I tillegg ba statssekretær Anne Marie Aanerud i juli 2023 om embetsverkets bistand til å vurdere hennes habilitet. Bakgrunnen for vurderingen var at hennes ektefelle var utnevnt som ny sjef for Akershus kommandantskap. Basert på embetsverkets vurdering ble det trukket opp noen generelle rammer for hvordan saker som berører Akershus kommandantskap og/eller Forsvarets fellestjenester skal håndteres for å unngå habilitetsutfordringer.

I slutten av august 2023 ba statssekretær Anne Marie Aanerud om bistand fra embetsverket til å vurdere hennes habilitet. Bakgrunnen for vurderingen er ektemannens styreverv i foreningen Norges hjemmefrontmuseums Venner. Vurderingen er fortsatt under utarbeidelse av embetsverket.

10. Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber regjeringen samle en oversikt over alle tilfeller der en statsråd har bedt embetsverket om bistand til habilitetsvurdering fra regjeringen tiltrådte til dagens dato. Etersom en slik oversikt ifølge statsministerens svarbrev ikke allerede foreligger, har komiteen forståelse for at detaljeringsgraden vil variere for de enkelte oppføringene.

Som nevnt i svaret på spørsmål 1 er det en løpende dialog mellom meg og departementsråden om mulige habilitetsutfordringer i relasjon til departementets ansvarsområder og konkrete enkeltsaker.

Habilitetsreglene i forvaltningsloven stiller i utgangspunktet ikke krav til skriftlighet. I mange tilfeller vil habilitetsspørsmål kunne avklares muntlig i dialog med embetsverket, eksempelvis der det åpenbart ikke foreligger inhabilitet. Behovet for skriftlige vurderinger oppstår primært i tilknytning til saker der habilitetsspørsmålet er tvilsomt.

Utover tilfellene nevnt i svaret på spørsmål 9, viser jeg til svaret på spørsmål 1.

11. Komiteen ber regjeringen redegjøre for eventuelle rapporteringsrutiner for politisk ledelse i departementene som omfatter privatøkonomiske forhold. Komiteen ber om at redegjørelsen inkluderer informasjon om formålet med eventuell rapportering og hvilke opplysninger som rapporteres inn til Statsministerens kontor eller til det enkelte departement.

Departementsråden tar i sin samtale med meg og statssekretærer opp spørsmål om privatøkonomiske forhold som kan påvirke habilitet. Dersom det avdekkes forhold som

påvirker min/vår habilitet, vil dette bli håndtert gjennom tiltak for å avgrense eller hindre min/vår håndtering av berørte saker.

12. Komiteen ber om liste, fordelt på departement og statsråd, over alle utnevnelser /oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag.

Jeg viser til vedlagte oversikt over utnevnelser/oppnevnelser til styrer, råd, nemder, utvalg etc. foretatt i inneværende regjeringsperiode, og forrige regjeringsperiode.

13. Det vises til at SMK har bedt departementene om å gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være tema, jf. statsministerens svarbrev av 20. juli 2023. Komiteén ber om å få oversendt departementenes gjennomgang.

Ut over de sakene som er nevnt under spørsmål 9, har jeg ikke identifisert andre forhold som kan ha medført habilitetsutfordringer.

16. Komiteen ber om en redegjørelse for hvordan regjeringen har praktisert innsidereguleringen i sakene knyttet til våpenproduksjon i Nammo, eksempelvis om det er ført innsiderliste og hvem som er listeført.

NAMMO-konsernet er ikke børsnotert, men er eid av den norske stat og Patria Industries Oy (50 % hver). Kongsberggruppen ASA har en eierandel på 49,9 % i Patria Industries, mens staten eier 50,004 % av Kongsberggruppen ASA.

Sakene knyttet til våpenproduksjon ved NAMMO ble ikke håndtert som innsidesaker. Siden den aktuelle anskaffelsen ble gjort fra et ikke-børsnotert selskap, vil spørsmålet om innsidereguleringen kom til anvendelse bero på en konkret vurdering av hvorvidt ikke offentliggjorte opplysninger om de aktuelle anskaffelsene var egnet til å påvirke aksjekursen til Kongsberg-gruppen ASA via deres indirekte eierskap til NAMMO-konsernet.

Med hilsen

Bjørn Arild Gram

Dokumentet er elektronisk signert

Vedlegg:

- 1 Vedrørende spørsmål om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverket